

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR OFFENSES IN THE FIELD OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

Головач О.А., к.ю.н.,
старший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут публічного права

Дерев'яно Н.З.,
доктор філософії в галузі права, доцент,

завідувач кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'ячука

Сфера адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності включає в себе достатньо великий масив норм адміністративно-деліктного права, якими встановлена відповідальність за правопорушення у сфері підприємництва. Тому дослідження підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів буде не повним без аналізу складу основних адміністративних правопорушень у даній сфері суспільних відносин та формулювання пропозиції щодо удосконалення відповідних положень адміністративно-деліктного законодавства. Тож метою статті є дослідження інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері підприємницької діяльності. Встановлено, що невідворотність адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері підприємницької діяльності є неодмінною умовою стабільного функціонування національної економіки, запобігання зловживанням з боку суб'єктів підприємницької діяльності, формування культури підприємництва та підвищення рівня довіри інвесторів до національного ринку. Визначено, що найбільш частими правопорушеннями у сфері підприємницької діяльності є порушення порядку провадження господарської діяльності (ст. 164 КУпАП), а саме: провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії у разі, якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди).

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням, адміністративна відповідальність, правопорушення у підприємницькій діяльності, невідворотність.

The sphere of administrative and legal regulation of entrepreneurial activity includes a fairly large array of norms of administrative and tort law, which establish liability for offenses in the sphere of entrepreneurship. Therefore, the study of entrepreneurial activity as an object of administrative and legal regulation in the context of European integration and globalization processes will be incomplete without an analysis of the composition of the main administrative offenses in this sphere of social relations and the formulation of proposals for improving the relevant provisions of administrative and tort law. Therefore, the purpose of the article is to study the institution of administrative liability for offenses in the sphere of entrepreneurial activity. It has been established that the inevitability of administrative liability for committing offenses in the sphere of entrepreneurial activity is an indispensable condition for the stable functioning of the national economy, the prevention of abuse by business entities, the formation of a culture of entrepreneurship and an increase in the level of investor confidence in the national market. It was determined that the most frequent offenses in the field of entrepreneurial activity are violations of the procedure for conducting economic activities (Article 164 of the Code of Administrative Offenses), namely: conducting economic activities without state registration as a business entity or without submitting a notification of the start of economic activities, if the obligation to submit such a notification is provided for by law, or without obtaining a license to conduct a type of economic activity subject to licensing in accordance with the law, or during the period of suspension of the license if the legislation does not provide for the conditions for conducting licensed activities during the period of suspension of the license, or without obtaining a document of a permitting nature, if its receipt is provided for by law (except for cases of application of the principle of tacit consent).

Key words: administrative and legal mechanism for combating offenses, administrative liability, offenses in entrepreneurial activity, inevitability.

Вступ. Сфера адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності включає в себе достатньо великий масив норм адміністративно-деліктного права, якими встановлена відповідальність за правопорушення у сфері підприємництва. Тому дослідження підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів буде не повним без аналізу складу основних адміністративних правопорушень у даній сфері суспільних відносин та формулювання пропозиції щодо удосконалення відповідних положень адміністративно-деліктного законодавства.

Тож метою статті є дослідження інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правові засади здійснення підприємницької діяльності досліджували такі відомі вчені, як: Д. Бабенко,

О. Болгар, А. Боровик, С. Віннік, О. Дубинський, Л. Дудник, О. Клим, М. Ковальова, А. Ковач, А. Красовська, Х. Кульгавець, А. Ластовецький, С. Лисенко, Д. Парамонов, Ю. Сагайдак, Н. Саніахметова, В. Селіванов, В. Тильчик, Л. Хомко, К. Чаплигін, А. Чорна, О. Юшкевич.

Виклад основного матеріалу. Вчені адміністративісти приділяють значну увагу питанням адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері підприємницької діяльності. Так, О. Коваленко, з огляду на загальні та спеціальні ознаки адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, а також з урахуванням проведеного аналізу наукових підходів до визначення понять «юридична відповідальність» та «адміністративна відповідальність» пропонує під адміністративною відповідальністю за правопорушення у підприємницькій діяльності розуміти передбачені нормами адміністративно-деліктного законодавства вид та міру обов'язку суб'єктів суспільних відносин

заснавати заходів адміністративно- правового примусу за недотримання та/або невиконання законодавчо встановленого порядку провадження підприємницької діяльності, що передбачає настання для особи правопорушника негативних наслідків матеріального характеру. Притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, на думку О. Коваленко доцільно визначити як застосування уповноваженими органами (їх посадовими особами) до особи-правопорушника за наявності необхідних підстав заходів адміністративно-правового примусу за недотримання та/або невиконання законодавчо встановленого порядку провадження підприємницької діяльності, що тягне за собою настання негативних наслідків матеріального характеру. Важливо також враховувати, що притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності вимагає наявності таких необхідних підстав: фактична – факт вчинення особою адміністративного правопорушення у підприємницькій діяльності; юридична (нормативна) – наявність норми адміністративно-деліктного законодавства, згідно з якою протиправне винне діяння можна кваліфікувати саме як адміністративне правопорушення у підприємницькій діяльності; процесуальна – наявність процесуальних норм, якими регламентовано процесуальний порядок притягнення винної особи до адміністративної відповідальності, та документів, що мають бути оформлені відповідно до законодавчо встановлених вимог та процедури (протокол про адміністративне правопорушення у сфері підприємницької діяльності, постанову суду про притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері підприємницької діяльності [1, с. 233].

В. Васильєв, дослідивши адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності в Україні, запропонував визначення поняття адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності як комплексу адміністративно-правових заходів, які мають превентивний та примусовий характер, застосовуються уповноваженими суб'єктами з метою впливу на учасників правовідносин для забезпечення дотримання норм чинного законодавства та запобігання вчиненню правопорушень у сфері підприємництва [2, с. 28].

В Кодексі України про адміністративні правопорушення окрема Глава 12 присвячена адміністративним правопорушенням в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності. Так, до основних (найбільш поширених) адміністративних правопорушень у сфері підприємницької діяльності слід віднести зокрема наступні делікти:

- порушення правил торгівлі і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю (ст. 155 КУпАП). Так, порушення правил торгівлі, виконання робіт і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю, – тягне за собою накладення штрафу від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (причому ст. 155 КУпАП в частині другій містить такий рудимент (мертву норму права) як відповідальність за продаж товарів зі складів, баз, підсобних приміщень підприємств (організацій) державної торгівлі (громадського харчування, сфери послуг) і споживчої кооперації на порушення встановлених правил, а так само приховування товарів від покупців, вчинене працівниками підприємств (організацій) державної торгівлі (громадського харчування та сфери послуг) і споживчої кооперації, які не є посадовими особами) [3];

- обман покупця чи замовника (ст. 155-2 КУпАП). Так, обмірювання, обважування, обраховування, пере-

вищення встановлених цін і тарифів або інший обман покупця чи замовника працівниками торгівлі, громадського харчування і сфери послуг та громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності під час реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг – тягне за собою накладення штрафу від двох до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

- порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння (ст. 156 КУпАП). Так, роздрібна або оптова торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку чи з підробленими марками цього податку – тягне за собою накладення штрафу від двохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією предметів торгівлі та виручки, одержаної від продажу предметів торгівлі. Також, згідно із ч. 2 ст. 156 КУпАП, продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особи, яка не досягла 18-річного віку, або продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар), або торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у забороненні рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби – тягне за собою накладення штрафу від чотирьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

- порушення законодавства про захист прав споживачів (ст. 156-1 КУпАП). Так, відмова працівників торгівлі, громадського харчування та сфери послуг і громадян, які займаються підприємницькою діяльністю в цих галузях, у наданні громадянам-споживачам (крім споживачів фінансових послуг) необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про товари (роботи, послуги), їх кількість, якість, асортимент, а також про їх виробника (виконавця, продавця), у навчанні безпечного та правильного їх використання, а так само обмеження прав громадян-споживачів на перевірку якості, комплектності, ваги та ціни придбаних товарів – тягнуть за собою накладення штрафу від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Водночас, відповідно до ч. 2 ст. ст. 156-1 КУпАП, відмова громадянину-споживачу в реалізації його права в разі придбання ним товару неналежної якості – тягне за собою накладення штрафу від одного до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

- порушення порядку ведення податкового обліку, надання аудиторських висновків (ст. 163-1 КУпАП). Так, відсутність податкового обліку, порушення керівниками та іншими посадовими особами підприємств, установ, організацій встановленого законом порядку ведення податкового обліку, у тому числі неподання або несвоєчасне подання аудиторських висновків, подання яких передбачено законами України, – тягне за собою накладення штрафу у розмірі від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

- порушення порядку проведення готівкових розрахунків та розрахунків з використанням електронних платіжних засобів за товари або послуги (ст. 163-15 КУпАП). Так, порушення порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), у тому числі перевищення граничних сум розрахунків готівково, недотримання установлених законодавством вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів – тягне за собою накладення

штрафу на фізичну особу – підприємця, посадових осіб юридичної особи від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення порядку провадження господарської діяльності (ст. 164 КУпАП). Так, провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), – тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої [3];

– недобросовісна конкуренція (ст. 164-3 КУпАП). Так, незаконне копіювання форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само імітація, копіювання, пряме відтворення товару іншого підприємця, самовільне використання його імені – тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої. Також, згідно із ч. 2 ст. 164-3 КУпАП, умисне поширення неправдивих або неточних відомостей, які можуть завдати шкоди діловій репутації або майновим інтересам іншого підприємця, – тягне за собою накладення штрафу від п'яти до дев'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Крім того, у відповідності до ч. 3 ст. 164-3 КУпАП, отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця – тягне за собою накладення штрафу від дев'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– приховування стійкої фінансової неспроможності (ст. 164-15 КУпАП). Так, умисне приховування громадянином – засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей або неподання в установлені строк до господарського суду заяви про порушення справи про банкрутство юридичної особи у випадках, передбачених законом, якщо це завдало великої матеріальної шкоди кредиторам, – тягне за собою накладення штрафу від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– зайняття забороненими видами господарської діяльності (ст. 164-16 КУпАП). Так, зайняття видами господарської діяльності, щодо яких є спеціальна заборона, встановлена законом, за відсутності ознак діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України, – тягне за собою накладення штрафу від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 165-1 КУпАП). Так, порушення порядку нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності щодо єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне

пенсійне страхування або подання недостовірних відомостей, що використовуються в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування, іншої звітності та відомостей, передбачених законами України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» і «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», порушення встановленого порядку використання та здійснення операцій з коштами Пенсійного фонду України, – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу – підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення порядку формування та застосування цін і тарифів (ст. 165-2 КУпАП). Так, порушення порядку формування, встановлення та застосування цін і тарифів, а також знижок, націнок, доплат до них – тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття (ст. 165-3 КУпАП). Так, порушення посадовими особами підприємств, установ, організацій, фізичними особами, які використовують найману працю, порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, несвоєчасне або неповне їх повернення; несвоєчасне подання або неподання визначених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» відомостей, подання недостовірних відомостей про використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, – тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (ст. 165-4 КУпАП). Так, порушення посадовими особами підприємств, установ, організацій, фізичними особами – підприємцями, які використовують найману працю, фізичними особами, які не мають статусу підприємців та використовують найману працю, порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування, несвоєчасне або неповне їх повернення, несвоєчасне подання або неподання встановленої звітності, подання недостовірної звітності щодо страхових коштів, несвоєчасне інформування Фонду соціального страхування України про річний фактичний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання, що сталися на підприємстві, про зміни технології робіт або виду діяльності підприємства – тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (ст. 165-5 КУпАП). Так, порушення посадовими особами підприємств, установ, організацій, фізичними особами, які використовують найману працю, порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування, несвоєчасне або неповне їх повернення, несвоєчасне подання або неподання встановленої звітності, подання недостовірної звітності щодо використання страхових коштів, – тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– зловживання монополієм становищем на ринку (ст. 166-1 КУпАП). Так, нав'язування таких умов договору, які ставлять контрагентів в нерівне становище, або додаткових умов, що не стосуються предмета договору, в тому числі нав'язування товару, не потрібного контрагенту, обмеження або припинення виробництва, а також вилучення з обороту товарів з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монополієвих цін, часткова або повна відмова від реалізації чи закупівлі товару за відсутності альтернативних джерел постачання або збуту з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монополієвих цін, інші дії, спрямовані на створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) інших підприємств, встановлення монополієвих цін (тарифів, розцінок) на свої товари, а також дискримінаційних цін, що обмежують права окремих споживачів, – тягнуть за собою накладення штрафу на керівників (розпорядників кредитів) підприємств (об'єднань, господарських товариств тощо) у розмірі до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, – до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– неправомірні угоди між підприємцями (ст. 166-2 КУпАП). Так, укладення угод, спрямованих на встановлення (підтримання) монополієвих цін (тарифів), знижок, надбавок (доплат), націнок, розподіл ринків за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи закупівель або за колом споживачів чи за іншими ознаками з метою їх монополізації, усунення з ринку або обмеження доступу на нього продавців, покупців, інших підприємств – тягне за собою накладення штрафу на керівників (розпорядників кредитів) підприємств (об'єднань, господарських товариств тощо) у розмірі до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, – до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– фіктивне банкрутство (ст. 166-17 КУпАП). Так, завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника (учасника) або службової особи суб'єкта господарської діяльності, а так само громадянина – суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом, якщо такі дії завдали великої матеріальної шкоди кредиторам або державі, – тягнуть за собою накладення штрафу від семисот п'ятдесяти до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].

В окрему групу слід виділити адміністративні правопорушення, які вчиняються суб'єктами владних повноважень та порушують права і законні інтереси суб'єктів підприємницької діяльності. Це, зокрема:

– дискримінація підприємств органами влади і управління (ст. 166-3 КУпАП). Так, заборона створення нових підприємств чи інших організаційних форм підприємства в будь-якій сфері діяльності, а також встановлення обмежень на здійснення окремих видів діяльності, на виробництво певних видів товарів з метою обмеження конкуренції, примушування підприємців до вступу в асоціації, концерни, міжгалузеві, регіональні та інші об'єднання підприємств, а також до пріоритетного укладення договорів, першочергової поставки товарів певному колу споживачів, прийняття рішень про централізований розподіл товарів, що призводить до монополічного становища на ринку, встановлення заборони на реалізацію товарів з одного регіону республіки в інший, надання окремим підприємцям податкових та інших пільг, які ставлять їх у привілейоване становище щодо інших підприємств, що призводить до монополізації ринку певного товару, обмеження прав підприємств щодо придбання та реалізації товарів, встановлення заборон чи обмежень відносно окремих підприємств або груп підприємств – тягнуть за

собою накладення штрафу у розмірі до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення вимог законодавства про дозвільну систему у сфері господарської діяльності (ст. 166-10 КУпАП). Так, порушення вимог законодавства про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: неповідомлення або несвоєчасне повідомлення дозвільним органом суб'єкта господарювання або адміністратора про відмову у видачі документа дозвільного характеру; порушення дозвільним органом встановлених законом строків видачі, переоформлення, анулювання, відмови у видачі документа дозвільного характеру, реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства; невнесення або несвоєчасне внесення дозвільним органом у встановлені законом строки до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань прийнятих відповідно до закону рішень, поданих до дозвільного органу заяв і декларацій відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства та іншої інформації про документи дозвільного характеру і декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства, необхідної для ведення зазначеного реєстру; безпідставна відмова адміністратора суб'єкта господарювання у прийнятті заяви для одержання документа дозвільного характеру та документів, що додаються до неї; видача дозвільним органом документа дозвільного характеру без одержання погоджень, висновків та інших документів, необхідних згідно із законом для видачі документа дозвільного характеру; відмова дозвільного органу суб'єкту господарювання у видачі, переоформленні, анулюванні документа дозвільного характеру з підстав, не передбачених законом; відмова дозвільного органу суб'єкту господарювання у видачі документа дозвільного характеру при повторному розгляді документів суб'єкта з причин, раніше не зазначених у письмовому повідомленні заявнику (крім неусунення заявником чи усунення не в повному обсязі причин, що стали підставою для попередньої відмови); видача дозвільним органом документа дозвільного характеру, необхідність одержання якого не встановлена законом; анулювання документа дозвільного характеру дозвільним органом з підстав, не передбачених законом, – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (ст. 166-11 КУпАП). Так, порушення встановлених законом строків для проведення державної реєстрації юридичної особи, фізичної особи – підприємця або громадського формування, вимагання не передбачених законом документів для проведення державної реєстрації, а також інші порушення встановленого законом порядку проведення державної реєстрації юридичної особи, фізичної особи – підприємця або громадського формування – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності (ст. 166-12 КУпАП). Так, порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності: не прийняття рішення, не оформлення, не видача (не надсилання) передбаченого законом документа органом ліцензування протягом встановленого законом строку; прийняття рішення, складання акта, видача розпорядження органом ліцензування, що не відповідає нормам законодавства у сфері ліцензування; невнесення в установлений законом строк до ліцензійного реєстру відомостей, обов'язкове внесення яких передбачено законодавством у сфері ліцензування; невиконання орга-

ном ліцензування у передбачений законом строк розпорядження про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (166-21 КУпАП). Так, порушення встановленого законом порядку здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, а саме: порушення строків здійснення заходів державного нагляду (контролю); порушення періодичності здійснення планових заходів державного нагляду (контролю); проведення заходів державного нагляду (контролю) за відсутності підстав, установлених законом; проведення планових заходів державного нагляду (контролю) без своєчасного письмового повідомлення або з порушенням строків такого повідомлення, якщо необхідність та строк зазначеного повідомлення встановлені законом; проведення позапланових заходів державного нагляду (контролю) без погодження відповідного центрального органу виконавчої влади або відповідного державного колегіального органу, якщо отримання такого погодження є обов'язковим відповідно до закону; здійснення заходів державного нагляду (контролю) без застосування акта перевірки, що містить перелік питань для проведення перевірки виконання вимог законодавства у сфері господарської діяльності; порушення встановленого Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» порядку відбору зразків продукції; проведення перевірки додержання вимог законодавства, нагляд (контроль) за додержанням якого не належить до повноважень органу державного нагляду (контролю), встановлених законом; висунення вимог щодо надання документів, інформації, зразків продукції, що не стосуються здійснення заходу державного нагляду (контролю); невнесення або внесення недостовірних відомостей чи відомостей не в повному обсязі щодо заходів державного нагляду (контролю) до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю); ненадання або надання з порушенням встановленого законом строку акта перевірки, складеного за результатами заходу державного нагляду (контролю), – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб органу державного нагляду (контролю) від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3];

– незаконні вимоги до документа, що подається суб'єктом господарювання до органу державної влади або органу місцевого самоврядування (ст. 166-24 КУпАП). Так, вимога посадової особи органу державної влади або органу місцевого самоврядування про наявність на документі, що подається суб'єктом господарювання, відбитка його печатки або нотаріального засвідчення вірності копії документа, якщо обов'язковість такого нотаріального засвідчення не встановлена законом, або відмова у прийнятті документа у зв'язку з відсутністю на ньому відбитка печатки суб'єкта господарювання або нотаріального засвідчення вірності копії документа, якщо обов'язковість такого нотаріального засвідчення не встановлена законом, – тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].

Висновки. Підсумовуючи слід зазначити, що невідворотність адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері підприємницької діяльності є неодмінною умовою стабільного функціонування національної економіки, запобігання зловживанням з боку суб'єктів підприємницької діяльності, формування культури підприємництва та підвищення рівня довіри інвесторів до національного ринку.

Найбільш частими правопорушеннями у сфері підприємницької діяльності є порушення порядку провадження господарської діяльності (ст. 164 КУпАП), а саме: провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії у разі, якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди).

Слід наголосити на важливості притягнення до адміністративної відповідальності суб'єктів владних повноважень, які перешкоджають законній діяльності підприємців, зокрема, за порушення вимог законодавства про дозвільну систему у сфері господарської діяльності (ст. 166-10 КУпАП), порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ст. 166-11 КУпАП), порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності (ст. 166-12 КУпАП) тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко О. В. Щодо поняття та ознак адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 230–233.
2. Васильев В. М. Адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 42 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : прийнятий від 07 груд. 1984 р. № 80731-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>. (дата звернення: 21.10.2023).